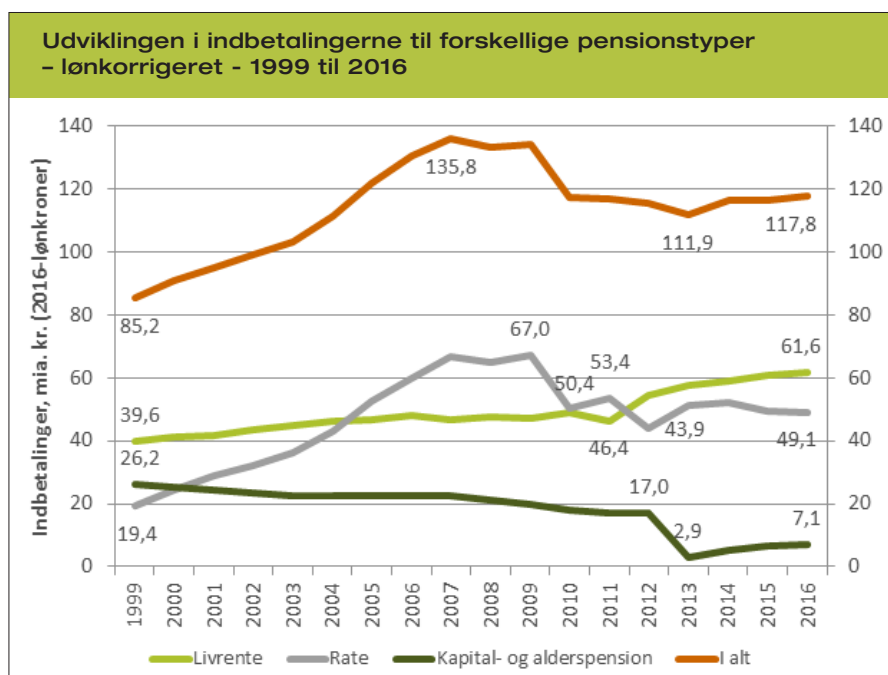

Danskerne sparer i stigende grad op i livsvarige pensioner

Skattereglerne styrer i høj grad, hvordan danskerne vælger at spare op til pension. Gennem næsten 20 år har Folketinget gennemført ændringer i skattelovgivningen på pensionsområdet med det formål at få danskerne til at spare mere op i livslange pensioner – livrenter – og det er lykkedes. Danskerne indbetaler i højere grad til livrenter. Men skiftet i retning af indbetalinger til livrenter har undervejs betydet en reduktion i de samlede pensionsindbetalinger. Det viser en ny ATP-analyse af udviklingen i danskernes pensionsindbetalinger fra 1999 til 2016.

Ved at ændre fradragsmuligheder, fjernes opsparingstyper og flytte beskatningen fra udbetalingstidspunktet til indbetalingstidspunktet er der sket en ændring i fordelingen af indbetalinger til livrente, ratepensioner og kapital- og alderspensioner i perioden.

Analysen viser, at indbetaling til livrenter stiger langsomt, mens indbetaling til ratepensioner er faldet til et lavere niveau efter loftet over indbetalingerne er blevet reduceret. Derudover er indbetalinger til kapital- og alderspensioner faldet til et meget lavt niveau, og endelig er store dele af indbetalingerne blevet flyttet helt væk fra pensionssystemet.

Note: Figuren viser udviklingen i de forskellige pensionstyper omregnet til 2016-lønkrone. ATP-indbetalingerne og tjenestemandspensioner indgår ikke i opgørelsen. Det er ikke muligt at gå længere tilbage end til 1999, da data ikke tillader en opdeling i livrente og ratepension før 1999. Til at lønkorrigere har vi anvendt lønudviklingen i industrien. Kilde: ATP's beregninger på baggrund af tal fra Forsikring & Pension og Danmarks Statistik.

Loft over populær opsparingsform

Skatteændringerne har haft størst påvirkning på opsparingen i ratepensioner. Som det fremgår af figuren, udgjorde indbetalingerne i 1999 19,4 mia. kr. (omregnet til 2016-lønkrone). Fra 1999 og frem

til omkring starten på finanskrisen var ratepensionerne i kraftig vækst, fra 2007-2008 stagnerede indbetalingerne en smule, for igen at stige i 2009 – til et niveau på 67 mia. På grund af den store stigning i indbetaling til ratepensioner op gennem

nullerne indførte politikerne et loft over indbetalingerne på 100.000 kr. fra 2010.

Regeringen skrev i 2009:

”Meget store indbetalinger til en ratepension kan kun i begrænset omfang antages at tilgodese pensionsformål. Parterne er derfor enige om at indføre et loft over indbetalinger til ratepensioner på 100.000 kr. årligt. Da loftet ikke omfatter indbetalinger til en pensionsopsparing med livsbetingede ydelser, er der således fortsat gode muligheder for den enkelte til at fastlægge en opsparing, der sikrer en god pensionsdækning.”

Indførelsen af loftet fik indbetalingerne til ratepensionerne til at falde med 16,6 mia., mens indbetalingerne til livrenter samtidig kun steg med 1,9 mia., hvorfor de samlede pensionsindbetalinger faldt fra 133,9 mia. til 117,1 mia.

Ifølge analysechef i ATP, Michael Jør-

gensen, er der en nærliggende forklaring på det kraftige fald:

”At mange milliarder pensionskroner efter lovændringen således forsvandt helt ud af pensionsindbetalingerne, skyldes, at de ret store indbetalinger mere havde karakter af skattemæssig optimering end traditionel pensionsopsparing” siger Michael Jørgensen. Han henviser til, at beskattningen af afkastet på en pensionsopsparing er 15,3 pct., samtidig med at indbetalingerne kan fradrages i topskatten, hvilket gav en lavere beskattning end traditionel kapitalindkomstbeskatning.

I 2011 blev der truffet en politisk beslutning om igen at sænke loftet for ratepensioner yderligere - fra 100.000 kr. til 50.000 kr. Denne gang var motivationen for regeringen: ”Sænkningen af loftet for indbetaling til ratepension til 50.000 kr. tilskynder blandt andet til at benytte livs-

varige alderspensionsordninger i stedet for mere kortsigtet opsparing.”

Den reduktion betød også et fald i indbetalingerne til ratepensioner – dog knap så stort. I alt var det på 9,5 mia. Men denne gang blev de fleste indbetalinger flyttet over i en livrente, og indbetalingerne til livrenter steg med 7,8 mia. De samlede indbetalinger til pension forblev derfor på næsten samme niveau fra 2011 til 2012.

”Nedgangen i indbetalinger til ratepensioner i 2012 blev samlet op af øgede indbetalinger til livrenter. Det hænger i høj grad sammen med, at mere almindelige lønmodtagere, som var omfattet af en obligatorisk arbejdsmarkedspension, reelt kun havde én mulighed, nemlig at flytte deres overskydende ratepensionsbidrag over til en livrente”, siger Michael Jørgensen.

Kapitalpension/alderspension under pres

Analysen viser, at indbetaling til pensioner, der udbetales som et éngangsbeløb i form af kapital- og alderspension, har været vigende siden 1999 på grund af to større ændringer. I 1999 fjernede Folketinget fradraget for indbetalinger til en kapitalpension i topskatten, og i 2013 fjernede man helt fradrag for indbetaling til kapitalpensioner og erstattede ordningen med den nye alderspension. Forskellen på de to ordninger er, at kapitalpensioner beskattes, når de udbetales, mens alderspensioner beskattes, når de indbetales. Baggrunden for indførelsen af alderspensionen var et ønske om at fremrykke nogle af statens indtægter fra beskattningen af pensioner.

De to ændringer har haft synlig betydning for indbetalingen til kapital- og alderspensioner siden 1999. Siden fradragsværdien af indbetalingerne i 1999 blev begrænset, er indbetalingerne faldet fra 26,2 mia. i 1999 til 17 mia. i 2012. I 2013, som var første år, hvor alderspension erstattede kapitalpensionen, ►

Reformer fra 1999 til 2016

Det politiske ønske om mere opsparing i livsvarige pensioner har siden 1999 betydet en række ændringer for opsparing og skatteregler i kapitalpensioner og ratepensioner.

I 1999 fjernede Folketinget muligheden for at fradrage indbetalinger til kapitalpensioner i topskatten. Det betød, at det for topskatteydere blev mere attraktivt at spare op i en ratepension eller livrente.

I 2010 blev der indført et loft for fradrag for indbetalinger til ratepensioner på 100.000 kr. (2010-kroner). Det skete for at mindske muligheden for store indbetalinger til ratepensioner af skattemæssige årsager, da beskattningen af afkastet på pensioner er lavere end beskattning af afkast af frie midler.

I 2012 blev loftet for indbetalinger til ratepensioner sænket yderligere fra 100.000 kr. til 50.000 kr. (2012-kroner). Målet var at flytte flere pensionsindbetalinger fra ratepensioner til livrenter – de livsvarige pensioner.

I 2013 blev muligheden for at indbetale til kapitalpensioner stoppet, og i stedet blev alderspension introduceret som et alternativ. Det særlige ved alderspension er, at denne pensionsopsparing ikke er fradragsberettiget – ligesom kapitalpensionen var. Desuden betales der skat af alderspension ved indbetalingen i stedet for – som med kapitalpensionen – ved udbetalingen. Skattebetalingen bliver altså fremrykket. Alderspension modregnes ligesom kapitalpensionen ikke i offentlige ydelser.

faldt indbetalingerne endnu mere - fra 17 mia. i 2012 til 2,9 mia. i 2013. Det viser, at pensionsopsparerne i første omgang valgte at takke nej til den nye alderspension. Selv om tilslutningen til ordningen siden er mere end fordoblet (fra 2,9 mia. i indbetalinger i 2013 til 7,1 mia. i 2016), så er det stadig langt fra det høje niveau fra tiden, hvor indbetalingerne til kapitalpensionsordningen sluttede eller niveauet i 1999.

Stigning i de samlede indbetalinger

Overordnet set viser ATP's analyse, at der, efter korrektion for lønudviklingen, er sket en stigning i de samlede pensionsindbetalinger (livrenter, ratepensioner og kapital- og alderspensioner – ekskl. ATP) fra 85,2 mia. i 1999 til 117,8 mia. i 2016. Dermed er pensionsopsparingerne samlet steget med 38,3 pct. mere end lønnen fra 1999 til 2016. Det var også forventeligt, da mange lønmodtagere siden 1987 har været i proces med at opbygge arbejdsmarkedspensioner. Den proces nåede først de aftalte minimumsindbetalinger på ca. 12 pct. på LO-DA-overenskomst området i 2009.

Kurven i figuren viser dog, at stigningen i de samlede indbetalinger ikke har været konstant siden 1999. Stigningen var konstant fra 1999 til 2007, hvor indbetalingerne toppede med 135,8 mia. Efter indførelsen af loftet for ratepensioner i 2010 og 2012 og ophævelsen af kapitalpensionsordningen i 2013 så faldt de samlede indbetalinger til 111,9 mia. Siden har der samlet set været en mindre stigning i de samlede indbetalinger.

Samlet set vurderer analysechef Michael Jørgensen, at man kan fastslå, at pensionsopsparerne har bevæget sig over mod opsparing i livrente, som politikerne ønskede, men at det også fik nogle bestemte typer af pensionsopsparere til at flytte deres penge helt væk fra pensionsopsparinger.

Referencer:

Regeringen (2009), "Aftale mellem regeringen og Dansk Folkeparti om forårspakke 2.0 – Vækst, klima, lavere skat", marts 2009.

Regeringen (2011), "Aftaler om Finansloven for 2012", november 2011.

Sådan har vi regnet

I analysen er anvendt tal fra brancheorganisationen Forsikring & Pension, som opgør de samlede indbetalinger til pension ekskl. ATP og tjenestemandspensioner og opdelt på skattetyper.

I beregningerne i analysen er indbetalingerne til alderspension bruttificeret med en skattesats på 37,5 pct. Derefter er udviklingen i indbetalingerne løftet til 2016-lønkroner for at vise en mere reel stigning i indbetalingerne, da pension næsten altid betales som en del af lønnen.

Nogle af de udsving, analysen viser, skyldes konjunktoren, som påvirker beskæftigelsen og dermed også indbetalingerne til pension.